

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

Jelen dokumentumot a Magyarörmény Tudástár ingyenes digitális könyvtárból töltötték le. A pontos felhasználási jogokat kérjük nézze meg a honlapon!

www.MagyarormenyTudastar.hu

A bemutató a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

jóvoltából készült el.

Pályázati azonosító: NKUL-KP-1-2022/2-000131

KÉSZÜLT MAGYARORSZÁG
KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL

2022.

KABINETSZEKRÉNY

1870-es évek körül

Neoreneszánsz stílusú bécsi munka. Anyaga feketére lakkozott fa alapon aranyozott díszítés, fémbetétekkel és gyöngyházberakással.

Négy esztergált, baluszterlábát (oszlopforma, esztergályozott profillal) két, félkörívben hajló, egymást két ponton metsző heveder köti össze. Kívül két fiókja van, ezek felett a két oszloppal keretezett szekrénykében még nyolc szivarfiók. Felül a szekrény balusztrádos (áttört korlát) oromzattal zárul. Igen gazdag díszítésű: a bútor minden részét elborítják a négyzetes, fémszalagos mezőkbe komponált gyöngyházmozaikok illetve stilizált növényi ornamentelek.

TRIPTYCHON (szárnyas oltár)

19. század, esetleg 20. század eleje

Három táblából álló kis méretű összecsuksható szárnyas oltár. Középkép: Fémlemezre olajjal festett Mária a kisdeddal, a szárnyakon fa alapra olajjal festett adoráló angyalok. Ötszögű fekete oromzatában faragott, aranyozott C-motívum és levéldíszítés. Alatta tojásléces tagozat, amely alatt nyitott állapotban „Ave Maria gratia plena” (Üdvözlégy Mária kegyelemmel teljes) felirat olvasható. A szárnyakon kívül két pár zsanér és kilincset imitáló veret.

RÉZMETSZET

1714

Világosító Szent Gergely megke-
reszteli Trdat királyt. Körben 14 me-
dalionban a szent mártíromságának
jeleneteivel (a jobb felső saroktól
haladva): 1. a lábát pálcák közé szo-
rítják; 2, vasszegeket vernek lábaiba;
3, fejére hamuval teli zsákot raknak;
4, beöntést adnak neki; 5, vaskar-
mokkal szaggatják; 6, töviságyra
rakják; 7, vascsövet erősítenek lá-
bára; 8, forró ólmot zúdítanak rá;
9, meggyógyítja a vaddisznóvá vál-
tozott királyt; 10, kút mélyébe vetik;
11. évekig kútban lakik; 12, sötömböt
kötnek a hátára; 13, satuba szorítják
a fejét; 14, lábánál fogva fellógat-
ják és bottal elverik. A medalionok
körül latinul és örményül olvasható
a kínzás leírása. A metszet alsó ré-
szén Világosító Szent Gergely éle-
tének és tetteinek leírása szerepel
latinul.

Méret: 58,5 × 48 cm

IMASZÖNYEG

19. század első fele

Gyapjú alapon gyapjú fonállal szimmetrikus (gördesz) csomózással készített szőnyeg Ladikból (Anatólia). Ladik egy apró település Konya közelében jellegzetes saját motívumvilággal. A szőnyeg közepmezejében kék alapszínű mihráb (imafülke), csúcsával szembenlevő alsó részéhez csatlakozó frízben a Ladik stílusra jellemző öt szál virág (tulipán) látható. A terrakotta alapszínű bordűr közepsávjában geometrikus, stilizált virágos indamotívum, váltakozó rozetták és liliomok láthatóak.

Méret: 154 × 84 cm

TÖMJÉNFÜSTÖLŐ

Historizáló, neogótikus stílusú megjelenés, hatszögű talpon hatszögű, oldalain négyes osztású csúcsíves trifóriummal (hátról zárt díszítő árkádsor) áttört test, a négyes nyílások felett mérműves környílással. Csúcsa hatszögű, oldalain kettős, csúcsíves nyílással, enyhén íves gúlaszerű lezárással. Sárgaréz anyagból.

A tömjénfüstölő (latin thuribulum) a római katolikus egyházban ma három láncon függő edény melyben egy negyedik lánc segítségével az edény fedelét felhúzva lehet a parázsra tömjént szórni. A parázsra szórt tömjén illatos füsttel ég el; ez fejezi ki a hódolatot és imádást az oltáriszentség előtt, tiszteletet az evangéliumos könyv, a miséző személye, a nép vagy a halott iránt, ünnepélyességet a körmenetek alkalmával, templom- és oltárszenteléskor. (Wikipedia)

CSERÉPEDÉNY

Örményországban i.e 3000 óta készítettek agyagedényeket. A nagyobb edények víz és bor, a közepes és kisebb edények élelem, krémek és egyéb dolgok tárolására szolgáltak. Az edények díszítése állhatott egyszerű vonalas mintából, de akár teljes felületen bonyolult állat és növényi motívumokkal televésett vagy festett edényeket is találhatunk. A tárgyhoz tartozó cédula szerint: „800 éves. Ajándékozta Miskoljian Karnik (Jereván 1972)”

Átmérő: 11 cm

FÉMEDÉNY

18. század vége

Anatóliai örményországi fémedény (ón, vörösréz bevonattal), peremén vésett örmény nyelven felirat, oldalán egyszerű növényi ornamentals. A tárgyhoz tartozó cédula szerint a felirat fordítása a következő: „Ábrahám fia Ohán 1250(?) = 1801
Méret: magasság: 9 cm, alsó átmérő: 26 cm, felső átmérő: 23 cm

FÉMTÁNYÉR

18. század vége

Anatóliai örmény fémtányér, kézzel kalapált és vésett díszítések, peremén bevéssett felirat és geometrikus- valamint levéldísz. A tárgyhoz tartozó cédula szerint a felirat fordítása a következő: „Hodja Toros fia, Zarándokolt Hacser(?) 1230=1780”

A régióon belül az ércekben gazdag örmény fennsíkon alakult ki a fémművesség legkorábban. A történelem során az örmények híres ötvös és ékszerész mesterek voltak. Az i.e. első évezredtől máig folyamatos hagyománya van a fémművességnek.

Méret: 21 cm

KHACSKAR (töredék)

Vörös faragott kő, oldalán talapzaton álló oszlopok által hordozott árkádívek alatt két, vájatolt szalagból alakított hurkos szárvégződésű kereszt faragvány.

Méret: 23 × 27 × 21 cm

A khacskar (más néven kereszt(es)kő) legáltalánosabb jellemzője a rozetta vagy a napkorong feletti kereszt. A kőlap többi részét jellemzően levelek, szőlő, gránátalma és átfűzött sávok csipke részletességű bonyolult mintái töltik ki.

A legtöbb korai khachkart akár egy élő, akár egy elhunyt ember lelkének megmentésére állították fel. Egyébként egy katonai győzelem emlékére, templomépítésre, vagy a természeti katasztrófák elleni védelemre szánták. A khachkar faragás művészetének csúcspontja a 12. és a 14. század között volt. A művészet a 14. század végén a mongol invázió idején hanyatlott. A 16. és 17. században újjáéledt, de a 14. századi művészi csúcsokat soha többé nem érték el. (hmn.wiki)

POHÁR

1866

Kis ezüst pohár, vésett indás-
virágos növényi motívumokkal. A
cirádák és virágok teljesen körbe
ölelik a pohár felületének nagy
részét, szinte szőnyegszerű elren-
dezésben jelennek meg a külső
felületen. Alján véset: 1866
Méret: 6,5 cm, átmérő: 6 cm

KEHELY

20. század eleje

Kehely, hatkaréjos talppal, áttört nádusszal (a kehely markolatán levő gomb), a száron szőlős-leveles-indás díszítéssel, a kupán háromtagú levélcsokokból álló ornamentikával. A kehely talpán felirat: „Offert à Mr le Curé Loterman de Rausa, de la part de M.elle Marguerite Delattre, en souvenir de son mariage avec Mr Gérald van Lede, le 10 Janvier 1901” (Le Curé Loterman de Rausa úrnak ajánlották fel M.elle Marguerite Delattre nevében Gérald van Lede úrral 1901. január 10-én kötött házassága emlékére) – azaz a menyasszony ajándékozta Loterman atyának. F. FALLON mesternévvvel ellátva. Méret: 23 cm

ÚRMUTATÓ (monstrancia)

20. század eleje

Talapzatán gyümölcsfüzéres, akantuszos dísz, náduszán (a markolaton levő gomb) 4 db kék színű ovális kő, az ostyatartó körül 38 db fehér strassz, ezek körül levelek közül kinövő rózsákban váltakozva 4 rózsaszín fazettás (szabályos sík felületekből csiszolt), 4 bordó gömb alakú kő váltakozva. Anyaga aranyozott ezüst. Jelzése: Bogisich János. Méret: 56 cm.

A monstrancia az Eucharisztia megmutatására szolgáló liturgikus edény. Ünnepeles szentségkitételkor (szentségimádás) vagy körmenet alkalmával használják. A monstrancia alsó része egy kehely alsó részének felépítését követi. A felső rész formája kezdetben torony, kápolna, vagy retabló alakú, a 17. századtól lángható sugarú Nap formát öltött, amellyel a fényességet és a méltóságot jelképezi. Az üvegezett középrész neve ostyaház, amelyben egy holdsarló alakú, arany vagy aranyozott ostyatartó állvány, az úgynevezett "lunula" van. (Wikipedia)

KÉZI ÁLDÓ KERESZT

19. század

A keresztszárak háromkaréjos végződésűek, bennük medaillonban a közbenjáró szentek mellképe, Krisztus lábánál Ádám koponyája. A keresztszárak találkozásánál áttört szélű rozetta, a hosszanti keresztszár alsó részén és a medaillonok körül szalagfonatos dísz. Anyaga sárgaréz és bronz.

Méret: 23,5 × 14,5 cm

ÚRMUTATÓ (monstrancia)

20. század eleje?

Öntött réz és üveg anyagokból készült historizáló, neogótikus monstrancia, hatkaréjos talapzattal, tornyos felső résszel, hatszögű nádusszal (a markolaton levő gomb), tetején angyallal (utólagos pótlás?).

Méret: 41 cm

A monstrancia az Eucharisztia megmutatására szolgáló liturgikus edény. Ünnepeles szentségkitételkor (szentségimádás) vagy körmenet alkalmával használják. A monstrancia alsó része egy kehely alsó részének felépítését követi. A felső rész formája kezdetben torony, kápolna, vagy retabló alakú, a 17. századtól lángoló sugarú Nap formát öltött, amellyel a fényességet és a méltóságot jelképezi. Az üvegezett középrész neve ostyaház, amelyben egy holdsarló alakú, arany vagy aranyozott ostyatartó állvány, az úgynevezett "lunula" van. (Wikipedia)

CIBÓRIUM

1910

Nyolckaréjos talapzatán, 4 medalionban mellképek, közöttük indás növényi dísz, nyolcszögű szárán lapos, korong alakú díszített nádusz (a markolaton levő gomb), a tetején liliomos oromzatszerű dísz. A kupán körben bevéselt felirat: Ecce panis angelorum factus cibus viatorum („Íme, az angyalok eledele, amely az úton levők étele lett”). A talpán alul bevéselt felirat: A Veszprémi++Mária++Congregatio Jubileumi ajándéka++MCMX++. Anyaga ezüst, aranyozás nyomaival. A talp szélén négyzetes mezőben VE mesterjegy beütve.

Méret: 38 cm

A cibórium az áldozáshoz használt ostya őrzésére szolgáló kehely formájú eszköz. Általában fedele van, amely gyakran domború és sokszor kereszt díszíti, vagy más dísz, hogy könnyen leemelhető legyen. (Wikipedia)

EREKLYETARTÓ (reliquarium)

19. század eleje

Kerek talapzaton baluszterszerű szár, ovális, sugárkoszorúba foglalt ereklyetartó. Anyaga ezüst. Hátoldalán vésett örmény nyelven felirat és 1829-es évszám szerepel.

Méret: 20 cm

Ereklyetartókban a szentek csontjainak, ruházatának, tárgyainak apró darabjait illetve a szent kereszt darabjait. A korábbi évszázadokban a tartó formája a magában tartott testrész vagy tárgy alakját utánozta. Később a barokk úrmutatók kicsinyített másaként sugaras tokba, selyem alapra helyezték az ereklyét. A nagyszámú hiteles ereklye magyarázata, hogy – főleg a XVIII. században – elfogadottá vált, hogy a hiteles ereklyékhez hozzáértett új tárgydarabka is ezáltal ereklyévé emelkedett. Ezt mindig igazoló írással együtt jelenítették meg az ereklyetartóban.

MINISTRÁNS RUHA KELLÉKEI

1960-as évek

Az örmény szertartáshoz használt ruha szürke szövetből készült, himzett aranymustrás (mintás) bordó bársony kézelővel és bordó bársony alsó szegéllyel. A levehető gallér himzett aranymustrás bordó bársony, melyet 2 rozetta és lánc fog össze. A ruhát P. Kádár Dániel Antal C. M. Vind. örmény katolikus lelkész, főegyházmegyei tanácsos, a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség létrehozója készítette.

A miseruha nyakvédő része (gallér), a liturgián viselt korona (süveg), valamint a papucs az örmény egyházi viselet sajátosságai. Fontos díszítőelemük a szőlőmotívum, s az összefonódást, az összetartozást jelképező inda. A pap által viselt papucs talpába kígyót és skorpiót hímeztek, kifejezve ezáltal, hogy a gonoszt elnyomja a jó. (magyarkurir.hu)

MINISTRÁNS RUHA KELLÉKEI

1960-as évek

Az örmény szertartáshoz használt ruha szürke szövetből készült aranymustrás (mintás) piros kézelővel és alsó szegéllyel. A levehető gallér aranymustrás piros brokát (arannyal átszőtt nehéz selyemszövet), mellrészen két himzett díszes egyenlő szárú keresztrel, 2 rozetta és lánc fogja össze. A ruhát P. Kádár Dániel Antal C. M. Vind. örmény katolikus lelkész, főegyházmegyei tanácsos, a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség létrehozója készítette.

A miseruha nyakvédő része (gallér), a liturgián viselt korona (süveg), valamint a papucs az örmény egyházi viselet sajátosságai. Fontos díszítőelemük a szőlőmotívum, s az összefonódást, az összetartozást jelképező inda. A pap által viselt papucs talpába kígyót és skorpiót hímeztek, kifejezve ezáltal, hogy a gonoszt elnyomja a jó. (magyarkurir.hu)

MISERUHA, STÓLA ÉS VÉLUM

1960-as évek

A római katolikus szertartáshoz készült darabok zöld bársonyból készültek. A hegedűtok alakú miseruhán elől, középen a nyakkivágástól háromkaréjos végződésű törtfehér zöld-barna stilizált növényi díszítésű sáv, hátoldalán hasonló alakítású háromkaréjos szárvégződésű kereszt, a keresztszárak találkozásánál négykaréjos mezőben krisztogram. P. Kádár Dániel Antal örmény katolikus lelkész készítette.

A miseruha szétterítve ovális alakú, a közepén van a fejrész-kivágat. A régebbi típus hegedűtok alakú, ezek szép díszes anyagból készült ruhák mely a XX. század közepéig volt használatban. Ezután terjedt el a kevésbé díszes, ovális alakú miseruha használata, amely viszont még középkori találmány. A stóla sálszerű ruhadarab, melynek a nyakán és a két végén van felhímezve egy kereszt. A vélum kehelyborító kendő, mely letakarja a kelyhet a följánlásig és az áldoztatás után. (Wikipedia)

NYEREGTÁSKA

19. század vége

Gyapjú és pamut, vegyes szövési technikával, részben szimmetrikus (gördesz) csomózással készült D-Kaukázus – ÉNy Irán területén. A táskák előlapján sötétkék alapszínű mezőben fogazott peremű levelekből, boteh (csepp formájú minta, a termékenység, tűz, láng jelképe) motívumokból komponált felület. Bordűr fehér alapszínű fősávjában ismétlődő geometrikus motívumok. A táska alsó peremén boteh mintás csomózott megerősítés. A síkszövött hátlapon csíkos mintázat, középsávjában stilizált állatalakok sora. Méret: 119 × 56 cm

